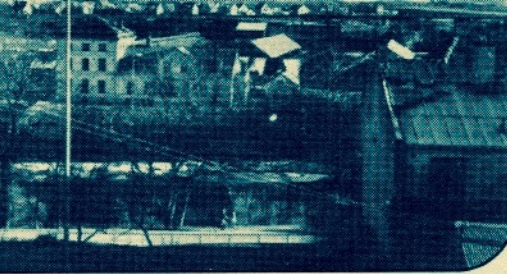

I månadsskiftet juni-juli konstateras två fall av "spanska sjukan" i Hyllinge, det lilla gruv-samhället, ca två mil rakt söder om Ängelholm. Två dagar senare rapporterar lokal-tidningarna, att Helsingborg drabbats. Sjukdomen sprider sig nu, som en löpeld genom landet. "Spanska sjukan" var "demokratisk". Den drabbade fattiga och rika lika blint. Det var inte heller de med normal hälsa, som klarade sig. Påfallande många, som aldrig varit sjuka drabbades av denna onda bråda död. Över tjugo miljoner människor, världen över, fick under loppet av några år sätta livet till i denna, en av vår tids största farsoter. I Sverige dog nästan 38000 medborgare av denna "mystiska" åkomma. De, som drabbades hårdast var personer i åldergruppen 20-40 år. I all olycka var det en "Guds försyn", att barnen i stor omfattning skonades. Även de äldsta i samhället gick i stort sett fria från smittan.

Namnet är missvisande, då smittan högst troligt hade sitt ursprung på andra sidan Atlanten. När de amerikanska soldaterna på allvar gick in i kriget i maj 1918 så spreds smittan, som en löpeld över världen, via skyttegravarna, både till vän och till fiende. Till Sverige kom smittan troligtvis från Norge. Från, Hyllinge, meddelas i början av juli 1918, att ca femtio personer insjuknat i sjukdomen. En månad senare insjuknar den förste i Ängelholm. Det är en konduktör, som hade varit i Kristiania i tjänsten. Kriget är inne i ett avgörande skede och ett slut på eländet verkar finnas inom räckhåll. Fotbollen tycks, lokalt, ta paus för det rapporteras ytterst sporadiskt om spelade matcher. I augusti 1918 skrivs det bara om den fria idrotten i Engelholms Tidning.

Det behövs inte bero, att det inte spelas fotboll. Kanske är det så att fotbollen marginaliserats och i tidningen kommer i skymundan av "viktigare saker".

Den 11 september möter emellertid BK Sparta åter BK Polstjärnan och vinner, denna gång med 3-1. Men ÄIF verkar inte spela några matcher under hösten detta år, när Sverige för tionde gången möter arvfjenden Danmark och förlorar med 2-1. IFK Göte-

På bilden ser vi Thulins vilohem som det såg ut på 1930-talet. Huset innehåller idag ett äldreboende och friskolan Fram.

borg bli Svenska mästare efter finalvinst mot, som det står i tidningen, ett Skånelag. Laget var HIF, som fick se sig besegrade med hela 5-0. Samma dag, som landskampen spelas, sjunker kanalångaren Per Brahe med man och allt i Vätterns iskalla vatten. Tjugofyra människor drunknar, däribland konstnären John Bauer, känd för sina illustrationer till julboken "Bland tomtar och troll", som utkom årligen från 1907.

Epilog

Även Ängelholm med omnejd skulle drabbas hårt av "spanska sjukan" Den 24 september inträffar det första dödsfallet i staden. Det är den förre brödutköraren Sante Bohlin, som avlider endast 35 år gammal. Spanska sjukan sprider sig nu i staden. Samskolan och folkskolan drabbas hårt och tvingas under korta perioder, att inställa all undervisning och stänga skolorna. Det rapporteras nu om sjukdomsfall i Munka Ljungby, "Grefvie", "Förslöv", Höja och Kattarp. I slutet av september beräknas 200 personer vara smittade i Ängelholm med omnejd. Hälsovårdsmyndigheterna förbjuder offentliga tillställningar, som dans, cirkus, biografvisning och andra nöjeställningar men det är inte alla, som tar det på allvar. När man i Förslöv förmenade en danstillställning så "satte sig större delen av dem, som drabbades af ukasen 'på tåget och for till Barkåkra, där dansen trädde på en större danslokal". Den 15 oktober rapporterar staden läkare, den legendariske Paulus Thulin, att det i staden förkommit fem och i den omkringliggande trakten ytterligare 20 dödsfall men att han nu anser sjukdomen "vara i aftagande i Engelholm".

På landsbygden runt Ängelholm rasar emellertid sjukdomen vidare. Provinsialläkaren berättar följande, i Engelholms Tidning, om en resa i vagn mellan Ängelholm och Munka Ljungby: "skjutsen hejdades oupphörligt af folk, som kommo ut från husen och begärde min hjälp".

Barkåkra socken, speciellt Vejby, tillhörde de värst drabbade områdena i Nordvästskåne. I slutet av oktober dog, inom en vecka, sex personer i epidemin.

I början trodde man att det vare en bacill, som var orsaken till sjukdomen och man försökte med allehanda märkliga kurer för att bota folk. Apropå huskurer, Gösta Lindblads familj flyttade 1917 till Ängelholm från Norra Vram. Året efter, när "spanska sjukan" började breda ut sig fick Johannes Lindblad, Göstas far, höra att Paulus Thulin, skrev ut konjak och mjölk som medicin mot den svåra sjukdomen. Johannes såg sin chans, att få en extra dusör konjak och uppsökte Dr Thulin. Han fick mycket riktigt ett recept men när han kom hem och läste ordinationen ordentligt så upptäckte Johannes att han endast hade ordinerats mjölk.

Läkarna konstaterar så småningom, att det inte handlar om någon vanlig influensa utan "en smitta af alldeles ny art, som öfverföres på ett för oss okänt sätt".

Vid en regional jämförelse så måste man säga, att Ängelholm drabbades lindrigare än många andra kommuner men många dog och stadens medborgare sörjde de sina. Rädslan för smittan tog sig tyvärr också osympatiska uttryck. En journalist på Engelholms Tidning konstaterade, att "människorna blifvit hårdhärtade och likgiltiga för sin hjälpbehöfvande omgivning".

På vilket sätt fotbollspelarna i ÄIF och deras familjer drabbas, vet jag inte. Det sporadiska matchandet hösten 1918 kan, möjligtvis, vara orsakad av "spanska sjukans" framfart.

Källor:

NST: s arkiv, Engelholms Tidning 1918

Gösta Lindblad, 2002

Ängelholm, en hembygdsbok 1988 (bilden).

FOTNOT

¹ påbud, befallning

På bilden ser vi den legendariske läkaren Paulus Thulin. Han föddes i Helsingborg 1863. Efter sin utbildning slog han sig 1891 ner i Ängelholm, där han började, som